Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto
19.11.2018

SM1835002
Asiaryhmä
Asianro

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Poliisiosasto
Poliisitarkastaja
Joni Länsivuori

Hallintovaliokunta tiistai 20.11.2018 klo 12:40 / U 96/2018 vp / Asiantuntijapyyntö

Poliisiosaston lausunto; U 96/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta paluudirektiiviksi (uudelleen laadittu)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriön poliisiosaston asiantuntijalausuntoa otsikon mukaisessa asiassa.

Poliisiosasto toteaa, että se on ollut mukana valtioneuvoston U-kirjelmän valmistelussa ja kannattaa kirjelmässä esitettyä valtioneuvoston kantaa, jossa pääosin suhtaudutaan myönteisesti direktiiviehdotukseen.

Poliisiosasto tuo edelleen esille, että uskottava maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka edellyttää tehokasta palauttamista. Toimiva palauttamispolitiikka perustuu palauttamispäätösten tehokkaaseen täytäntöönpanoon. On välttämätöntä tehostaa palauttamista ja palauttamispolitiikkaa edelleen Euroopan unionissa.

Poliisiosasto osasto toteaa edelleen, että tehokas palauttamisjärjestelmä ei sulje pois täysimääräistä perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden ja perustuslain noudattamista palautustoiminnassa. Ehdotetussa direktiivissä on muun muassa oikeussuojakeinoihin liittyen kiinnitetty erityistä huomiota palauttamiskiellon periaatteen noudattamiseen direktiiviä sovellettaessa.

Direktiiviehdotuksessa esitetään kirjattavaksi palautettavan ulkomaalaisen nimenomaista velvoitetta tehdä yhteistyötä kansallisten viranomaisten kanssa palauttamismenettelyjen kaikissa vaiheissa, erityisesti henkilöllisyyden todentamisen osalta, jotta voidaan saada voimassa oleva matkustusasiakirja ja varmistaa palauttamispäätöksen täytäntöönpanon onnistuminen. Kyseinen kirjaus on tärkeä käytännön toiminnan kannalta, mutta myös periaatteellisesti. Laittomasti Suomessa oleskelevalle ulkomaalaiselle on voinut viime vuosien yhteiskunnallisen keskustelun perusteella syntyä mielikuva, ettei hänen tarvitse poistua maasta, saati tehdä yhteistyötä palauttamisensa mahdollistamiseksi.

Poliisiosasto ei tässä vaiheessa ota yksityiskohtaisemmin kantaa muihin yksittäisiin artiklaehdotuksiin, koska ehdotettujen artiklojen sisältö elää jatkuvasti, kun jäsenvaltioiden yhteistä kantaa ollaan muodostamassa. U-

kirjelmän laatimisen jälkeen muun muassa oikeussuojakeinoja koskevia (alun perin vaikeaselkoisia) säännöksiä on pyritty selkeyttämään. Haasteita selkeiden säännösten laatimiseksi vaikeuttavat eri jäsenmaiden erilaiset järjestelmät turvapaikkaprosessin ja palauttamisprosessin yhdistämisessä. Suomen kannalta on tärkeää, että meidän nykyistä järjestelmää voitaisiin edelleen soveltaa. Siinä kansainvälistä suojelua koskeva (kielteinen) päätös ja palauttamista koskeva päätös tehdään samassa prosessissa ja palauttamispäätös on pantavissa täytäntöön sen jälkeen kun kansainvälistä suojelua koskevan päätöksen oikeussuojakeinot on käytetty.

Kokonaan uutena asiana direktiiviin ehdotettu rajamenettely on kokonaisuus, jonka kehittymistä Suomen tulee tarkasti seurata. Suomi ei ole ottanut kansallisesti käyttöön jo tällä hetkellä menettelydirektiivissä säädettyä rajamenettelyä, mutta valmisteilla olevassa menettelyasetusehdotuksessa rajamenettely olisi tulossa pakolliseksi ja paluudirektiivin rajamenettelyä koskevat nyt ehdotettavat säännökset täydentäisivät rajamenettelyn kokonaisuutta.

Pakenemisen vaaraa ja säilöönottoa koskevat uudistusehdotukset ovat poliisin kannalta kannatettavia. Palautustoimintaa kokonaisuutena arvioitaessa tärkeintä kuitenkin olisi Suomen nykyisessä tilanteessa saada palautusyhteistyö toimimaan kaikkien palautettavia ulkomaalaisia vastaanottavien valtioiden kanssa. Direktiiviehdotuksen yhteistyövelvoitetta koskevat säännökset voisivat tuoda tähän parannusta, jos nyt ehdotetulla tavalla palautettava olisi velvollinen hankkimaan matkustusasiakirjat kotimaansa viranomaisilta. Velvollisuuden noudattaminen edellyttäisi käytännössä tarpeeksi painavia sanktioita tilanteisiin, joissa velvollisuutta ei haluttaisi noudattaa.